

איש חי
רב פעלים
רודף צדקה וחסד
ר'
משה שניצר
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברק

כולל דחסידי סוכטשוב

כולל "סנה משה"
ע"ש הרה"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל

בית מדרש
למגידי שיעור "דף היומי"

חומם סופר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

האשה
החשובה ודופת
צדקה וחסד
מרת
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א ♦ לע"נ הר"ד מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

בס"ד, כ"ז סיון תשע"ט

מסכת ערכין י"ד - כ' ♦ סופרים א', י"ג - ב', ד'

גליון מס' 1049

השבוע בגליון

- ♦ יום הולדת - לא תמיד משנה את גילו של האדם
- ♦ שתי ספירות בהפרש של מספר חודשים והמניין לא השתנה
- ♦ האם אפשר לשלם נדר צדקה של הזולת
- ♦ פרעון חוב עבור הזולת

- ♦ מהות איסור לשון הרע
- ♦ מדוע ה"שולחן ערוך" התעלם מהלכות לשון הרע?
- ♦ טבילה במקווה לאחר לשון הרע
- ♦ מדוע אסור לגנוב 'לתועלת' ומותר לספר לשון הרע 'לתועלת'?
- ♦ העברת רשימות תורמים בין גבאי צדקה

דבר העורך

חצי כוס תה

הסיפור הבא נמנה על אותם סיפורים יחידים סגולה הראויים לכל עת. אפשר לספרו בלחש, לאור נר בודד לאחר חצות ליל, כמו גם בקול רועם באזני אלפי איש רוגשים תחת שמש קופחת. הוא נצחי, הוא אמיתי, והוא פונה ישר מן הלב ישר אל הלב. **סיפורו** של יהודי תמים, צדיק במידותיו, ישר בדרכיו, שהתגורר במקום מסויים, השומר במערכת, כמו גם שם השיעור בו התרחש המעשה, מפני צנעת הפרט, כפי שניתן יהיה להבין עם קריאת המעשה.

המעשה הנפלא הובא לידיעתנו על ידי הרב יעקב זיאת, ובשם קוראי מאורות הדף היומי הננו להודות לו מקרב לב.

מעשה שהיה, כך היה.

בעיר מסויימת מתקיים שיעור של אנשים העוסקים למלאכתם במהלך היום, ובלילה הם מתכנסים לשיעור תורה.

השיעור מתקיים כבר במשך שנים רבות ושמש בית הכנסת נוהג לכבד את הלומדים בכוסות קפה ובכוסות תה. איש אינו משלם לו על פעלו, הוא עושה זאת מרצונו ובחפץ לב, וזו בדיקת הסיבה בעטייה לא מעט ממשתתפי השיעור רגנו והביעו את אי שביעות רצונם על התנהגותו של השמש דגן. **במה** דברים אמורים?

השמש המסור נוהג היה להגיש לקהל הלומדים כוסות מלאות עד מחציתן בלבד, ותו לא. לו רק ביקשת, היה מביא מהדורה חוזרת ונשנית של חצאי כוסות תה, עד שתרווה נפשו, אך לעולם לא מילא יותר מחצי כוס.

יושבי השיעור כבר היו מחליפים ביניהם אמרות קבועות עם הגיע מועד חלוקת השתייה. בחורף היו רוטנים לעברו כי ברצונם לחמם את כפות ידיהם הבלויות מעבודה על דפנותיה של כוס תה מלאה וגדושה. בימי הקיץ המהבילים טענו מולו, כי ברצונם לגלום לגימה הגונה כדי להרוות את

דף ז"ל/א כל המספר לה"ר... הא דלא אהנו מעשיו...

מהות איסור לשון הרע

בשבוע זה לומדי הדף היומי יעסקו בסוגיה המרכזית והעיקרית שבש"ס הנוגעת לעניין איסור לשון הרע ורכילות, והמהווה יתד ופינה להלכות אלו, כפי שניתן להיווכח בספר "חפץ חיים" ובספר "שמירת הלשון" המושתתים על סוגייתנו.

מדוע ה"שולחן ערוך" התעלם מהלכות לשון הרע? גמרתנו מפליגה בחומרת איסור לשון הרע, שהיא שקולה כנגד עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים! משכך, עולה מאליה השאלה, מדוע ב"שולחן ערוך" לא נזכרו הלכות לשון הרע. התשובה לכך צריכה להעביר צמרמורת בגבו של כל יהודי - בשנים עברו, היה איסור זה פשוט כל כך וברור, עד שלא היה צורך לכתוב... צא ובדוק, אם נזכר ב"שולחן ערוך" שאסור לאכול חזיר, זה וזה אינם בו מחמת שהכל יודעים זאת (שו"ת "שבט הקהתי" ח"ב סי' שכ"א). אגב, הרמב"ם (בפירוש המשניות, מנחות פ"ד) כותב, כי מחמת סיבה זו, רבי הקדוש לא כלל במשניות את הלכות תפילין ומזוזה, משום שהללו היו נפוצות לכל.

טבילה במקווה לאחר לשון הרע: מיני אז ועד היום, חלה ירידת הדורות ונוצר צורך חיוני לשוב ולשנן את הלכות לשון הרע, עד שהיו שכתבו, כי המצב העגום מהווה סיבה בפני עצמה להצדיק את הנהיגים לטבול במקווה בכל יום. שכתב בעל ה"אור זרוע" (הל' שליח ציבור סי' ק"ב), כי אדם שעבר עבירה וחזר עליה בתשובה, זקוק לטבילה. מאחר שבעונותינו הרבים מצוייה המכשלה באיסורי לשון הרע, וטרם השינה כל יהודי מתוודה ומתחרט על מעשיו, הרי הוא בעל תשובה ויפה לו הטבילה למחרת... (לקט הקמח החדש סי' נ"ג ס"ק מ"ו).

הבה נתעמק במהותו של "איסור לשון הרע".

מדוע אסור לגנוב 'לתועלת' ומותר לספר לשון הרע 'לתועלת'? היתר מעניין מאד קיים באיסור לשון הרע. בעוד שהאיסור חמור ככל איסורי התורה, מאידך, הותר לדבר לשון הרע לתועלת, כמבואר בהרחבה בספרי ההלכה העוסקים בהלכות לשון הרע. האם מאן דהוא מעלה על דעתו כי מותר לגנוב, לגזול, להזיק ולפגוע לתועלת??? במה נשתנה איסור לשון הרע מיתר האיסורים, שמותר לעבור עליו לתועלת.

שומה עלינו להסיק, כי אנו חסרים בסיס חשוב בהבנת איסור לשון הרע.

כתב הרמב"ם (הל' דעות פ"ט הל' ה'): "אחד המספר בלשון הרע בפני חברו או שלא בפניו, והמספר דברים שגורמים אם נשמעו איש מפי איש להזיק חברו בגופו או בממונו ואפילו להצר לו או להפחידו, הרי זה לשון הרע". נמצאנו למדים, כי איסור לשון הרע הוא, לספר דברים שעלולים לגרום נזק לזולת. מהו 'נזק', גם זאת התורה קובעת, וכאשר סיפור הדברים נעשה לתועלת, אין זה נחשב גרימת נזק לזולת. ניתן להבין את הדברים על פי דבריו של ה"חפץ חיים" זצ"ל (רכילות כלל ט' ס"ק ט').

צעילוי נשמת

איש רב פעלים וישר דרך
הר"ר **אברהם ארונספלד** ז"ל
ב"ר דוד ז"ל
נלב"ע כ"ז בסיון תש"ס
תנצב"ה
הונצח ע"י ידידינו בני המשפחה שיחיו

צעילוי נשמת

הר"ר **דוד גמזו** ז"ל
בן ר' אלחנן זאב ז"ל נלב"ע ג' בתמוז
ומרת **אסתא גמזו** ע"ה
בת ר' פנחס ז"ל נלב"ע כ"ו בסיון תנצב"ה
הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

צעילוי נשמת

מרת **מרים דינה אורן** ע"ה
בת יצחק הלוי בלוק ז"ל
נלב"ע ל' בסיון תשנ"ז
תנצב"ה
הונצחה ע"י המשפחה

ה"חפץ חיים" כותב, כי אם נודע לראובן כי חנווני מבקש להעסיק בחנותו פועל אשר גנב מוצרים במקום עבודתו הקודם, עליו ליידיע את החנווני בדבר טיבו של האדם העומד להיות מועסק על ידו. ברם, אם החנווני יוציא את הדברים מהקשרם ויקבל אותם בצורה חמורה בהרבה, ויחשוד בו בדברים נוספים שאין בו, אסור לספר זאת לחנווני. זאת מאחר, שפועל זה אכן אינו ראוי לעבוד בחנות, כל עוד לא שב מדרכו הרעה, וממילא, המספר אינו גורם לו כל נזק, כי אכן אין זה מקומו. אולם, המספר אינו רשאי לספר את הדברים כאשר הם ישפיעו עליו לרעה במישורים שבהם אינו אשם, שזוהי גרימת נזק. [ראוי לציין, כי גם כדי לספר לשון הרע לתועלת, יש לעמוד בתנאים נוספים המבוארים בספר "חפץ חיים" בהל' לשון הרע כלל י' ובהלכות רכילות כלל ט'.]

דף טז/א/מברך רעהו בקול גדול בבוקר השכם

העברת רשימות תורמים בין גבאי צדקה

בגמרתנו אנו למדים, כי אסור לשבח אדם על טוב ליבו בפני אחרים, כאשר יש בסיפור הדברים היזק עבורו, כגון, החוזר ושונה כי התארח בבית פלוני והתקבל בכבוד רב והאכילוהו והשקוהו עד בלי די, שיש לחשוש כי הדברים יתפרסמו ולבסוף בעל הבית יגיע לכדי התרוששות כלכלית.

לאור דברי גמרתנו, הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל נדרש לדון בנוהג המקובל בין גבאי צדקה, מתרימים ומשולחים, להעביר ביניהם רשימות של נדבנים ותורמים, לאחר שהם מוודאים, כמובן, כי האדם שלו הם מעבירים את הרשימה הוא מהוגן ומהימן. השאלה העומדת על הפרק היא, אם העברת רשימות הנדיבים מיד אחת לרעותה, אינה דומה למפיץ שמועות על אדם המאכיל ביד רחבה את הנכנסים למעונו.

הגר"מ זצ"ל (שו"ת "אגרות משה" י"ד ח"ג סי' צ"ה) השיב באופן ברור, כי אין כל חשש בנידון, תוך שהוא מוודא כי קביעתו מתיישבת לפי כל פירושיהם של רש"י ושל בעלי התוספות בגמרתנו, כללהן.

ניתן להבין, כי גמרתנו אינה באה לשלול את פרסום תכונותיו הנדיבות של המארח, כי אם בפני אנשים שאינם מהוגנים, אשר עלולים לנצל את טוב לבו (תוס' בבא מציעא כג/ב ד"ה "באושפיזא", מובא בשטמ"ק עה"ד אות א'), או בפני חורשי בליעל אשר ינסו לשדוד ממנו את ממונו (רש"י ד"ה "ושומעין"). מעתה, לפי פירוש זה, אין כל איסור לפרסם בקרב חברה מהוגנת את תכונותיו הנדיבות של אדם מסוים.

רש"י (שם) מפרש את הגמרא באופן נוסף. לדעתו, קיים חשש כי לאחר שתכונותיו הנדיבות של בעל הבית יעשו להן כנפיים, אורחים יפשטו על ביתו, לאו דווקא אנשים שאינם מהוגנים, וממנו יתכלה עד מהרה. לכאורה, היה מקום להשוות בין המקרים ולטעון, כי כשם שאין לפרסם כי פלוני מארח בנדיבות, כך אין לספר לזולת על נדבן המוזיל מעות לצדקה. ברם, הגר"מ פיינשטיין זצ"ל טוען ומוכיח, כי יש להבדיל בין המקרים. חכמינו ז"ל ידעו, כי אדם שעניים מתדפקים על דלת ביתו ומבקשים לאכול ארוחה חמה, אינו מסוגל לסרב להם, ואם ביתו ימלא באנשים מסוג זה, לא יארכו הימים עד שהוא בעצמו יהיה כמותם. ברם, כאשר מבקשים מאדם תרומה רבתי, בדרך כלל הוא אינו חש אי נוחות לומר 'אין באפשרותי', וממילא אין בפרסום נדבנותו פגיעה במעמדו הכלכלי.

דף יח/ב שנה האמורה ... כולן מעת לעת

יום הולדת - לא תמיד משנה את גילו של האדם

סוגייתנו מהווה מקור למחלוקת חריפה בין הראשונים, לגבי מניין בני ישראל במדבר. אדם האומר "ערכי עלי", עומד להערכה לפני הכהן, אשר קובע את הסכום שעליו לשלם לגזבר ההקדש, לפי גילו של המעריך. אם הוא זכר בן עשרים, ישלם חמישים שקל בשקל הקודש, ואם הוא זכר בן שישים, ישלם חמשה עשר שקלים. בגמרתנו מבואר, כי גילו של האדם לגבי ערכין נקבע לפי תאריך הולדתו, ואדם שנולד בג' סיון נחשב בן עשרים החל מג' סיון.

שתי ספירות בהפרש של מספר חודשים והמניין לא השתנה: בתקופת שהותם של בני ישראל במדבר, הם נמנו מספר פעמים בציווי של הקב"ה. הראשונים עומדים על דבר פלא שאירע באחת הספירות. בני ישראל נמנו בחודש תשרי (עיי' רש"י שמות ל/טז), לאחר שנשלח להם חטא העגל, ומניין בני גיל עשרים שנה ומעלה היה שש מאות אלף ושלושת אלפים וחמש מאות וחמישים (פקודי).

הפלא ופלא. בחודש אייר שלאחר מכן, מניינם של בני ישראל עמד על... שש מאות אלף ושלושת אלפים וחמש מאות וחמישים! (במדבר א/מו) בדיוק אותו מספר של יהודים. היתכן, תמהים

צמאונם. אך הלה בשלו. אוטם את אזניו משמוע. מגיש את כוסות התה והקפה במסירות ובהאבה שאין לה גבולות, אך בשום פנים ואופן אינו נענה לבקשה הפשוטה והכל כך מתבקשת - כוס מלאה.

חלפו עברו שנים, ומאומה לא השתנה. **נתקופה** האחרונה חלה השמש וביקש מבנו כי יעשה עמו חסד וילך תחתיו לבית הכנסת כדי לכבד את באי השיעור בכוסות תה ובכוסות קפה. הבן הסכים בחפץ לב למלאת רצון אביו. בהגיעו לבית הכנסת קיבלוהו הכל בזרועות פתוחות, שאלו לשלום אביו, ולכשהתוודעו כי בא למלא את מקומו עדי יחלים, החליקו חיוך רחב מתחת שפמם; היום יזכו לכוס תה מלאה...

מגיד השיעור החל לשאת את דבריו בעוד הבן המסור שוקד על המלאכה במטבחון. הוא הכין מגש עם כוסות, שפת לתוכן רותחין, חלט בהן עלי תה עם נענע, בזק עליהם סוכר ועמד לצאת אל הלומדים. והנה, נשמעו פסיעותי הכבדות של אביו החולה.

ממיטו נזעק השמש החולה, אחר שנוצר כי שכח להורות לבנו את ההוראה החשובה מכל: אל תמלא יותר מחצי כוס. לפיכך, הזדרז השמש אל בית הכנסת, השיב את בנו עם המגש אל המטבחון, ועמל למזוג מחצית מכוסות התה המלאות לכוסות ריקות. אל תמלא יותר מחצי כוס.

- **אבא**, איזה בושות! למה?

- **שתיקה**.

- **אבא**, מדוע?

- **זה** ענייני בלבד.

הבן התעקש ובסופו של דבר הסכים האב לספר.

דע לך, כי מעולם לא סיפרתי לאיש את הסיבה. **בני** יקירי, הסביר האב בקול רחום. בין משתפתי השיעור נמנים שני יהודים שידיהם רועדות. אין להם שליטה מלאה על הידיים. אם אביא להם כוסות מלאות, עלולה השתיה להישפך מתוך הכוס ובושה וכלימה תכסם. אם אביא לכולם כוסות מלאות ולהם אביא חצאי כוסות, גם כן יתביישו. מוגבלותם תבלוט.

לפיכך, זה שנים על גבי שנים, אני מביא לכולם חצאי כוסות. מוטב לספוג בזיונות והעלבנות, ובלבד שלא אגרום בושה לשני יהודים אלה.

מעשה זה נמנה על אותם המעשים שאפשר לספר כאשר נדרשים להמחיש למי שזקוק להמחשה, מה פירוש "עם סגולה".
"כי בנו בחרת, ואותנו קידשת מכל העמים".

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק. פסק: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

ברכת התורה, העורך

פנינים

דף טו/א כשם שאנו עולים מצד זה כך מצרים עולים מצד אחר

מדוע הזיווג כקריעת ים סוף?...

בעלי התוספות (ד"ה "בשם") מביאים דעת ראשונים הטוענים, כי מסלול בני ישראל ביבשה בתוך הים בקריעת ים סוף, לא הגיע מעברו האחד לעברו השני אלא הסתובב בצורת האות חית בלבד. **אמרה** יפה נפוצה לפרש על פי זה את מאמר חז"ל "קשה זיווגו של אדם כקריעת ים סוף". כידוע, בני ישראל עברו בים סוף בתוככי י"ב שבילים, שבת שבת בשביל המיוחד לו. מאחר שהמסלול התפתל בחצי עיגול, הרי שהשבת שהיה קיצוני ביותר צעד דרך ארוכה יותר מן האחרים.

הוא אומר: הכל עוברים את הים, אולם יש מי שבא בארוכה ויש מי שבא בקצרה. ואף בזיווג כך הוא...

דף טו/ב כל המספר לשון הרע...

שיחו בי יושבי שער

בספרים הקדמונים נאמר, כי זכויותיו ומצוותיו של מספר הלשון הרע עוברות אל זה שעליו סיפר. היו שפירשו בכך את דברי דוד המלך בתהלים (ס"ט/ג) "שיחו בי יושבי שער וגנינות שותי שכר". ומה לו לדוד המלך לציין את טיבם של אלו שסיפרו עליו לשון הרע? ברם, מתאונן היה ואומר: התינח אם גדולים וצדיקים היו מדברים עלי; אולם יושבי שער ושותי שכר אלו - מה זכויות יש להם? אפילו רווח זה אין לי מכם... (תהלים - כרם חמד).

דף טז/א על שבעה דברים נגעים באין... ועל צרות העין

סופה של צרות עין

השייכות בין צרות עין לצרעת פשוטה בתכלית. אדם צר עין מרחיק מעליו את בני האדם. מצב זה מומחש לו היטב כאשר הוא מצטרע ויושב בדד מחוץ למחנה.

ולא לחינם מצורע חמור מאחרים, שמצורע עשיר שהביא קרבן עני לא יצא ידי חובה (עיי' יומא מא/ב), שאם עדיין צר עין הוא, וחס על ממונו מלהביא קרבן יקר - עדיין במריו הוא עומד וכיצד יתכפר... ("משך חכמה", מצורע).

דף כ/א חומר בערכין מבנדרים

הערכין - כפרה על הקללות

שיעורי התורה המיוחדים בפרשת ערכין כוללים סכומי תשלום בסך כולל של מאה ארבעים

הראשונים, חצי שנה תמימה, וכל שינוי לא התרחש במניין בני ישראל?

ראש השנה, מעין יום הולדת כללי: מכח תמיהה זו רש"י (שם) מסיק, כי כאשר מנו את כל היהודים שמגיל עשרים שנה ומעלה, מנו אך ורק את אלו שבראש השנה כבר מלאו להם עשרים שנה, ולפיכך, אף על פי שעד חודש אייר נכנסו אלפי צעירים לשנתם העשרים ואחת, הם לא נמנו במניין התורה.

הרמב"ן (שם י"ב) מתייחס לפירושו של רש"י והוא תמה, כי ביאורו של רש"י מניח את הדעת לגבי השאלה כיצד יתכן שלא התווספו בני עשרים למניין בני ישראל, אך אין בכך מענה, כיצד זה אירע, שאיש לא נפטר במהלך מחצית השנה שחלפה בין פקידה לפקידה. מלבד זאת, מקשה הרמב"ן על רש"י ממשנתנו, כלהלן.

משנתנו עוסקת בקביעת גיל הנערכים, שאדם האומר ערכי עלי, או ערך פלוני עלי, מתחייב בתשלום ממון להקדש לפי גילו של הנערך. והנה, המשנה לומדת את קביעת גיל הנערכים ממניין בני ישראל במדבר, שכפי שלגבי מניין בני ישראל במדבר נאמר "מבן שישים ומעלה" והכוונה היא, שמי שהיה בן שישים בדיוק לא נחשב כבן שישים, אלא רק בן שישים ויום אחד נחשב כבן שישים - "בן שישים ומעלה", הוא הדין לגבי נערכים. הרי לנו, אומר הרמב"ן, כי גילם של בני ישראל במדבר נקבע לפי תאריך הולדתם המדויק ולא מראש השנה לראש השנה!

המלבי"ם (במדבר א/א) מתרץ את קושיית הרמב"ן ממשנתנו, כי כל דבריה אינם אלא לקבוע איזה אדם נחשב בן שישים בכניסת השנה החדשה, האם די בכך שהוא בן שישים, או שמא יש צורך שיהא בן שישים ויום אחד. ממילא, אין כל הוכחה ממשנתנו בדבר השאלה, אם גילו של האדם נקבע לפי יום הולדתו או לפי שנת לידתו (כמבואר בתוס' יט/א ד"ה "לערכין").

המלבי"ם מוסיף, כי פירושו של רש"י מתקבל ביותר על הדעת, משום שסביר להניח שמניין בני ישראל נערך במשך מספר ימים. לו היו מונים את כל מי שהפך לבן עשרים בעת עריכת המפקד, היה קושי עצום בדבר, שבכל יום יש לחזר אחר אלו שלא ניתן היה למנותם ביום הקודם ובנתיים הם השלימו את שנתם העשרים. לפיכך נקבע, כי גילם של הנמנים ייקבע מראש השנה לראש השנה.

ומה עם המתים, הרי קיימת אפשרות שאדם אשר נמנה בתחילת המפקד, הלך לעולמו בעיצומו של המפקד ולא ניתן להכלילו במניין הכולל של בני ישראל? על כך עונה המלבי"ם, כי בתקופה זו לא מת איש מבני ישראל!

דף כא/ב של פלוני עלי

האם אפשר לשלם נדר צדקה של הזולת

מעשה ביהודי שקם ונדר כי יתן סכום הגון לצדקה. כשמוע האב את דברי בנו, עמד ונתן צדקה לעניים כסכום שבנו התחייב, משום חששו הרב כי בנו לא יעמוד בדבורו ונמצא עובר על לא תעשה של אי קיום נדר.

כחלוף זמן החלו הספקות לקנן בלבו של הבן, שמא נדרו לא קויים, שהרי הוא נדר כי הוא יתן ממון לצדקה, ונדר זה לא התקיים, שאביו נתן ולא הוא. הדברים הוגשו לפני בעל ה"עונג יום טוב" זצ"ל (שו"ת סי' פ"ז), אשר מקדים ומדגיש, כי אם האב הקנה לבנו את המעות טרם נתינתו לצדקה, אין כל ספק שהבן יצא ידי חובת נדרו, שהרי ממונו הוא שניתן לצדקה. השאלה העומדת בפנינו היא, מה דינו של בן זה כאשר אביו לא הקנה לו את המעות טרם נתן לצדקה, היצא הבן ידי חובת נדרו, אם לא.

אם נעייין בגמרתנו, אומר בעל ה"עונג יום טוב", נמצא, לכאורה, כי הבן יצא ידי חובת נדרו. בגמרתנו נאמר, "עולתו ושלמיו של פלוני עלי, בין לדעת בין שלא לדעת - יצא". כלומר, אדם רשאי להתחייב להביא קרבן עולה וקרבן שלמים לבית המקדש חלף חברו שהתחייב בהם, בין אם הלה יודע ומסכים ובין אם הלה אינו יודע מאומה. הרי לנו, כי אדם יכול לפטור את חברו מחובותיו, וכך גם אב זה פטר את בנו מנדרו בשעה שהפריש ממון לצדקה בגין הנדר.

ברם, ה"עונג יום טוב" מעלה אפשרות, כי הנדר עדיין רובץ על הבן, הוא לא יצא ידי חובתו! את חידושו הוא פורש על פני תשובה ארוכה ומפורטת, שלאורכה עובר חילוק שהוא מנסה להציב בין סוגים שונים של התחייבויות ממוניות.

פרעון חוב עבור הזולת: אין כל ספק, הוא אומר, כי אם ראובן ניגש לבעל חובו של שמעון ופורע את חובו, הוא סילק בכך את החוב של שמעון אחת ולתמיד. הסיבה לכך היא, שהחוב של שמעון מסתכם בכך, שהוא חייב סכום מסויים לבעל חובו, ומשזה קיבל את המגיע לו, ממילא נשטט החוב של שמעון. שאם אין בעל החוב חסר ממון, כבר אין מי שחייב לו מאומה. לא כן הוא באדם הנודר ממון לצדקה. מהות נדרו היא, כי הוא, הנודר, יפריש ממון לצדקה. כאשר האב נתן ממון

חוויה רוחנית מרגשת

ספרון חודשי ללימוד יומי קצר בכל יום משנה אחת הלכה אחת וקטע מהגמרא

לחודש התנסות חינם!

חייג עכשיו: *3029

או שלח מייל לדוא"ר veten@meorot.co.il

הדף היומי

ערכין י"ד-כ'

כ"ז סיון-ג' תמוז

לצדקה, אין זה פוטר את הבן מקיום נדרו, שכן, העניים אומנם קיבלו צדקה, אך נדרו היה כי הוא, הבן, יתן להם צדקה, וחלק זה של הנדר לא התקיים.

החילוק מתקבל על הדעת, אך בל נשכח, כי מגמתנו מוכח, לכאורה, שהבן יצא ידי חובת נדרו בנתינת האב מעות לצדקה, כפי שאדם רשאי להקריב עולה ושלמים שחבירו התחייב בהם.

ה"עונג יום טוב" אינו מתעלם מכך, והוא מנסה לחדש חידוש עצום בהגדרת חיובו של אדם החייב קרבן. כפי שנוכחנו שיש להבדיל בין אדם שחייב ממון לחבירו, לבין אדם שהתחייב לתת ממון לצדקה, כך יש להבדיל בין קרבנות שאדם חייב את עצמו להביאם - שהתנדב קרבן, לבין קרבנות שהתורה חייבתו להביאם. קרבנות שאדם התנדב, הוא, ורק הוא, יכול להקריבם, ואם הדבר נעשה על ידי אחר, הוא פשוט לא נעשה, שהרי לא הוא הביא קרבן. ברם, קרבנות שהתורה חייבתו להביאם, הרי הם כעין חוב למזבח, שעליו להתכפר על ידי קרבן, ואחר המשלם חוב זה ומביא קרבן לכפרתו פוטר אותו ממנו.

סיוע מעניין לדעתנו, כי הבן לא יצא ידי חובת נדרו, הוא מוצא בהלכה הבאה: הרמ"א פוסק (ח"מ סי' ר"ב סעי' ז), כי אדם שנדר ממון לצדקה ולא הספיק ליתנו עד שמת, יורשיו אינם צריכים להפריש לנדרו מירושתם, "שהרי אינו כאן שיקיים נדרו". הרי לנו, כי קבלת הממון על ידי העניים, ללא שהדבר נעשה על ידי הנודר, אינה עולה לקיום הנדר. הלכה למעשה, ה"עונג יום טוב" נותר ללא הכרעה.

[ראוי לציין, כי בסוגייתנו קיימת ראייה מכריעה, לכאורה, כי ניתן לפרוע נדר של הזולת, שכן, למדנו (יט/א) ש"האומר משקלי עלי ומת, חייבים היורשים ליתן". מעתה, גם בנדר יש שעבוד נכסים וניתן לשלמו. ה"עונג יום טוב" מתייחס להוכחה זו וכתב, כי יש לחלק בין נודר בלשון "אתן", שהוא חיוב עליו בלבד, לבין נודר בלשון "עלי" שחוב זה עליו ועל נכסיו. עיי' עוד תוספות בבא קמא לו/ב וב"קצות החושן" סי' ר"צ ס"ק ג' ומה שצינו בס' המפתח על ב"ק שם].

ושלשה שקלים: חמישים לאיש, שלושים לאשה, חמשה עשר לזקן, עשרה לזקנה, עשרים לצעיר, עשרה לצעירה, חמשה לתינוק ושלושה לתינוקת.
בשם רבי אליעזר מגרמייזא, בעל הרוקח, נמסר, כי רמז עמוק בדבר. בסמיכות ממש לפרשת ערכין מופיעה פרשת הקללות בה יש תשעים ושמונה קללות. בצירוף ארבעים וחמש הקללות שבפרשת כי תבוא יש מאה ארבעים ושלוש קללות.
"כדאי אלו שיכפרו על אלו..." (מעינה של משנה").

לעילוי נשמת אימי מורת
מרת **רבקה רחל** ע"ה
ב"ר שמעון זליג הלוי ז"ל נלב"ע כ"ט סיון
אבי מורי הר"ר **שמואל** ז"ל
ב"ר דב בעריש ז"ל נלב"ע י"ב אדר תשנ"ב
תנצב"ה
הונצח על ידי בנם ידידנו ר' **יואל פוטוק** שיח' ומשפחתו
ואחותו **חמדה גולדפינגר** תחי'

לעילוי נשמת
הר"ר **יעקב סלומון** ז"ל
ב"ר דוד ז"ל נלב"ע כ"ח סיון תשכ"ד
תנצב"ה
הונצח על ידי ידידנו **דוד סלומון** שיח'

לעילוי נשמת
הר"ר **פליטאל בהגאון** ז"ל
ב"ר גרשון חנוך ז"ל נלב"ע ב' בתמוז תשס"ד
תנצב"ה
הונצח ע"י המשפחה שיחוי

נתרם בעילום שם
לעילוי נשמת זכר יקירם
נלב"ע ל' בסיון
תנצב"ה

לעילוי נשמת
מרת **רבקה אקשטיין** ע"ה
ב"ר שמעון ז"ל נלב"ע א' דר"ח תמוז תשנ"א
תנצב"ה
הונצחה ע"י בנה הר"ר **דוד אקשטיין** הי"ו - אנטוורפן

**גם ד"ר כהן מבני ברק
לא מפספס.**
**2 משניות ביום
וכל היום נראה אחרת.**

**כולם מצטרפים
מה איתך?**

לקבלת ספרון חודשי ראשון הינם

מתקשרים ומאירים את הנשמה! *3764

